

ŽUPNA KATEHEZA IZMEĐU DOBNE KATEHEZE I KATEHEZE ŽIVIH VJERNIČKIH KRUGOVA

Uz novi Plan i program župne
kateheze prema novom
poimanju župne zajednice

MILAN ŠIMUNOVIĆ

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
Teologija u Rijeci – Područni studij
Tizianova 15
51000 Rijeka

Primljeno: 17. 10. 2000.
Pregledni članak
UDK 268:261.2

Sažetak

Polazeći od činjenice da je ulaskom vjeronauka u školski sustav došlo do zastoja u realizaciji župne kateheze, što zbog nesnalaženja pastoralnih djelatnika, a što i zbog otpora dijela roditelja radi »povećanja obveza djece«, dok su ova dobrim dijelom osjećala da se na župnoj katehezi ponavlja ono što su radili u školi, autor ukazuje na potrebu cjelovitog premišljanja župne kateheze. Polazište je novo poimanje župne zajednice. Stoviše, strukturalna obnova župne zajednice nužan je preduvjet za uspješno uvođenje djece i mladih u župnu zajednicu. Pri tom je od posebne važnosti naglasak na katehezi odraslih. Autor predlaže nov model tzv. »dobne kateheze« (za djecu i mlade) uz mogućnost da se uključuju i u zajednice odraslih ili »žive vjerničke krugove«, kao posebne katehetske skupine, kao mjesta kateheze odraslih, koja se smatra temeljnim zadatkom župne zajednice, sve na crti većeg razvoja svijesti da je župa zajednica zajednica koja vjeruje, slavi, služi i apostolski djeluje. Bilo za dobne skupine bilo za žive vjerničke krugove autor predlaže i posebni katehetski model – tzv. »celebratio catechetica«. Dakako, za ostvarenje ovoga projekta nužno je školovanje župnih kateheta i animatora. Ključne riječi: župna zajednica – novo lice, dobna kateheza, kateheza odraslih – živi vjernički krugovi, katehetsko slavlje, župni kateheta – animator

1. NEKOLIKO UVODNIH NAPOMENA

Ulaskom vjeronauka u školski sustav okupljanja djece i mladih u okviru župne zajednice, pod dojučerašnjim nazivom »župni vjeronauk« a danas »župna kateheza«, došla su u svojevrсну krizu. Naime, sve ono što se je radilo na župnom vjeronauku jednostavno se je preselilo u školsku učionicu. Premda je *Plan i program* vjeronauka, kako za osnovnu tako i za srednju školu, nastojao od početka poštivati zakonitosti novoga mjesta održavanja vjeronauka, konkretno i škole, ipak je velikim dijelom »preslikao«, barem u početnoj fazi, ono što se je do tada događalo na župnom vjeronauku. Istini za volju treba reći da smo u župi imali dobro razra-

đen vjeronaučni sustav, s bogatstvom metodičkih pristupa, na tragu europskih iskustava, koji su stvarani na stručnim katehetskim skupovima, osobito na Katehetskim ljetnim školama, već od 1970. godine. To je potrebno naglasiti i zbog onih koji tvrde da smo ušli u školu potpuno nepripravni.

Hrvatski biskupi već su i nakon uvođenja vjeronauka u škole bili odlučni u zalaganju za župnu katehezu, premda sada utemeljenu na novim postavkama.¹ Ipak, usredotočenost

1 *Poruka hrvatskih biskupa o vjerskom odgoju u školi i župnoj zajednici* (lipanj 1991), u: HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Plan i program katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi*, NKU HBK – KS, Zagreb 1998, str. 282-287.

na utemeljenje vjeronaučnog sustava u novim okvirima, a s druge strane i uvjerenje dijela pastoralnih djelatnika da bi to moglo biti dostatno za uvođenje djece i mladih u kršćansku vjeru, dovelo je ne samo u drugi plan okupljanja na župnoj katehezi već je ona u velikom broju župnih zajednica čak potpuno nestala ili se svela na kratku pripremu za slavlje sakramenata. To nije moglo ostati bez posljedica na cjelokupni život župne zajednice. Shvatilo se, naime, da vjeronauk u školi ne može i ne smije zamijeniti ono što se mora događati u župnoj zajednici. Štoviše, bez župne kateheze uvelike bi se okrnjio ili čak »stavio u pitanje« proces kršćanske inicijacije koji se ne može pravo dogoditi bez župne zajednice. Na to su posebno ukazivali teoretičari iz područja pastorala i katehetike kao i mnogi župnici i drugi pastoralni djelatnici.

Tako je posljednjih godina rasla svijest o potrebi jačanja župne kateheze. Međutim, pastoralni djelatnici suočili su se s problemom koncipiranja takve kateheze, svjesni nekih izrazitijih problema pa čak i otpora. S jedne strane, kateheza u župnoj zajednici, shvaćena uglavnom kao »preslik« školskoga vjeronauka, ubrzo je zapala u krizu jer je djeci i mladima sve izgledalo kao ponavljanje onoga što se učilo u školi. S druge strane, ne mali broj roditelja smatrao je da je taj »župni sat« određeno opterećenje, štoviše nepotreban budući da se sve može »obaviti« u školi. Taj će problem, u ovoj ili onoj varijanti, ostati i dalje i ne može ga se rješavati samo pozivom na obvezu pohađanja župne kateheze prije pristupanja sakramentima, konkretno proslavi prve pričesti ili potvrde. Djeca i roditelji će to, na kraju, prihvatiti, ali se time neće riješiti pitanje uvođenja djece i mladih u život župne zajednice, koje treba rezultirati njihovim trajnim uključivanjem i prihvaćanjem »apostolskih odgovornosti«².

U okviru Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije sve više je sazrijevala svijest o potrebi izrade novog *Plana i programa župne kateheze* u novim okolnostima i na sasvim novim osnovama.³ Može se reći da je novi koncept izazvao veliko zanimanje ali i neke nedoumice i bojazni što se tiče njegova ostvarenja, tim više što se traže značajni zaokreti u dosadašnjem pa-

storalnom mentalitetu, kako predvoditelja tako i samih kršćanskih zajednica. U pitanju je, u prvom redu, koncept kršćanske inicijacije u svijetu rastućega raskršćanjenja i slabljenja odgojne uloge obitelji i kršćanske zajednice. Štoviše, radi se o promociji novog projekta Crkve na temelju ekleziologije Drugoga vatikanskog koncila.

2. DRUGAČIJA INICIJACIJA U NOVOJ SITUACIJI

Veliki teolog i biskup Karl Lehmann upozorava da se opadanje religioznosti i povezanosti sa Crkvom ne može jednostavno tumačiti pojavom umora kod mnogih pojedinaca. Sekularizacija je, naime, potpomogla gubljenje religioznog poimanja i smisla na sve širim područjima života i otvorila put sve »svjetovnijem« načinu razmišljanja, u kojem ni Bog ni Crkva nisu potrebni osim u graničnim životnim situacijama. Otud potreba drugog navještaja, tim više što je nagrižena vjera i praktičnih vjernika.⁴

Zacijelo bi mnogi vjeroučitelji mogli primijetiti da se gore opisana situacija uvelike odražava i na same učenike i katehizante. Štoviše, neki od njih su već čak »mali ateisti« ili u najmanju ruku sve indiferentniji prema govoru o Bogu, uza sve to što upotrebljavamo i najbolje načine motiviranja kao i najbolje najnovije metode.

Ako u tradiciji Crkve od početka postoji uvjerenje da je u kršćanskom odgoju i poučavanju, točnije u inicijaciji, primarno usmjerenje prema obraćenju i izboru »biti kršćanin«, onda otud proizlazi neizostavna potreba stvaranja takvih organizacijskih i životnih prostora u kojima će biti moguće doživjeti osnovno kršćansko iskustvo. U tom smislu gotovo sva katehetska literatura u zadnje vrijeme inzistira na središnjem mjestu kršćanske

2 *Katekizam Katoličke crkve*, br. 1309.

3 NACIONALNI KATEHETSKI URED HBK, *Plan i program župne kateheze prema novom poimanju župne zajednice*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)1, 135-191.

4 K. LEHMANN, *Što znači novo evangeliziranje Europe?*, u: »Svesci« 27(1993)1-4, ovdje str. 287.

zajednice u prenošenju vjere. Međutim, postavljajući se pitanje mogu li ovakve zajednice izvršiti to djelo »uvođenja u vjeru«, podržavanja vjere i života po vjeri. Ako je istina da uvjerljiva prisutnost autentičnih zajednica i privlačna snaga valjanog projekta kršćanske zajednice predstavljaju odlučujuće faktore za uspjeh itinerarija inicijacije, onda nema sumnje da je potrebna preobrazba odnosno stvaranje novih oblika zajednice. Ivan Pavao II. reći će da je potrebna »korjenita obnova kršćanskog tkiva samih crkvenih zajednica«⁵.

Iz rečenoga se može zaključiti kako je došlo vrijeme da se otvoreno rekne da i najbolji vjeronauk u školi odnosno kateheza u župi nemaju budućnosti ako ne bude odlučne volje za obnovom Crkve prema ekleziologiji Drugoga vatikanskog koncila, a to znači i naših župnih zajednica. Premda kateheza ima bitnu ulogu u stvaranju novog lika kršćanskih zajednica, ipak nema pravoga uspjeha ako se u samoj zajednici, počev od njezina predvoditelja, ne primjećuje posebna volja za takvom obnovom. Stoga je uzalud »prozivati« vjeroučitelje što ne dovode djecu u crkvu, ako zajednica živi ukalupljena u preživjelim strukturama samo »obrednog, formalističkog, institucijskog, servisnoga«. Naprotiv, te se strukture moraju prosuđivati po tome osposobljavaju li ljude za duboko unutarnje iskustvo odnosno svjedočenje vjere.⁶ Ako »biti kršćanin« prije svega znači biti kršćanin u zajednici, onda s pravom možemo reći da bez autentičnog iskustva kršćanske zajednice nema ni uspješne kršćanske inicijacije. Otud potreba prilagođavanja ili čak zamjena nedjelotvornih struktura uzoraka življenja određene župne zajednice.

Razumljivo je da je takva preobrazba crkvenih zajednica potrebna kako bi mogli zaživjeti duhovni mehanizmi dubljega zajedništva svijesti crkvenosti i poslanja. Drugim riječima, ubuduće »ćemo trebati prije svega mjesta, skupina, pokreta i zajednica u kojima će se ljudi odlučni da žive iz vjere skupljati, zajedno učiti i uzajamno se nositi. To učvršćivanje vjere, ufanja i ljubavi u situacijama dijaspore kršćanstva bit će sve neophodnije«⁷. Ako je Trojedinu Bog zajedništvo, onda mu postajemo slični i blizi po tome što sve više postajemo zajednica, što izlazimo

»iz sebe«, iz svoje zatvorenosti, i postajemo »zajedničarski i sposobni za zajedništvo«, koje se na osobit način očituje u euharistijskom slavlju. Župna zajednica, u kojoj se održava zajedništvo koje je u Trojedinome Bogu, postaje uzor i tvorac zajedništva za cijeli svijet.

Otud i zaključak da se župu ne može shvaćati kao mjesto gdje katehetski specijalisti (svećenici, katehete i katehistice) bivaju prepušteni samima sebi. U protivnom može se reći da je za neučinkovitost mnoge župne kateheze i odgoja u vjeri u cjelini odgovorno pomanjkanje tzv. »međugeneracijskog odnosa«, a to znači takve povezanosti članova župne zajednice koja će pogodovati prijenosu autentičnog iskustva vjere. Činjenica je da su mnoga djeca koja dolaze na katehezu izolirana od vitalnog kontakta s iskustvom življenoga kršćanstva jer mnoge župne zajednice naprosto ne više ulogu »transfera« tj. nisu svjesne da su pozvane prenositi iskustvo vjere na mlađe generacije.⁸ Otud opravdanje novoga koncepta župne kateheze koji zahtijeva »novo lice župne zajednice«. Taj koncept inzistira na stvaranju skupina ili zajednica koje će biti životna mjesta, ne samo za poučavanje već i za stjecanje iskustva različitih aspekata kršćanskoga života i inicijacije u kršćansku zajednicu.⁹

3. PROBLEMI I ŠANSE »DOBNE KATEHEZE«

Činjenica je da »dobna kateheza«, po razredima, kakva je uglavnom bila i jest, premda po sebi u mnogim slučajevima dobro izvođena, ipak neće moći izdržati, odnosno

5 IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, KS, Zagreb 1990, br. 34.

6 K. LEHMANN, *nav. čl.*, str. 289.

7 *Isto*.

8 J. GEVAERT, *Catechesi e cultura contemporanea*, Elle Di Ci, Leumann (To) 1993, str. 97-102.

9 Usp. *Plan i program župne kateheze...*; E. ALBERICH, *Mjesta kateheze*, u: M. PRANJIC (ur.), *Religijskopedagoško-katehetski leksikon*, KSC, 1991, str. 468-409; A. FOSSION, *La catéchèse dans la champ de la communication*, Ses enjeux pour l'inculturation de la foi, Paris, Cerf, 1990, str. 327.

neće rezultirati onim što očekujemo – uključivanjem u župnu zajednicu.

Naime, sadašnja župna kateheza ima neke nedostatke koji ometaju njezinu učinkovitost:

- a) Održavanje kateheze po dobnim skupinama odnosno razredima, i to uglavnom za djecu, i dalje pothranjuje uvjerenje da je pouka u vjeri samo za djecu i eventualno za mlade. Otud i naziv tzv. »infantilna kateheza«.
- b) Ona se odvija uglavnom izolirano od župne zajednice, premda u župnim prostorima; župna zajednica tu nije uključena niti se pita o tome bi li trebalo nešto više učiniti za djecu i mlade, a da se i ne govori o neadekvatnim prostorima u kojima se održava.
- c) U novim okolnostima, otkad je vjeronauk u školi, ona je u većini slučajeva »preslik školskoga vjeronauka« i otud ponavljanje koje stvara dosadu i zasićenje.
- d) Ona se odvija ne toliko po slobodnom izboru već se njome uvjetuje pristupanje sakramentima.

Polazimo od tvrdnje da djeca i mladi moraju doživjeti da je okupljanje odnosno kateheza u župnoj zajednici nešto drugo od onoga u školi, tj. da nije riječ samo o učenju, već doživljaju, slavlju i nekom činjenju odnosno akciji. Takva kateheza jest životni kontekst u kojem se prakticiraju temeljni elementi kršćanske formacije (učenje, molitva, zajedništvo, zalaganje...).

Mnogi su katehete s pravom posumnjali u učinkovitost dosadašnjeg oblika župne kateheze. Stoga, dok smatramo da je »dobna kateheza« i dalje nužna, ona ipak mora biti postavljena na novim osnovama. U tom smislu, u novom *Planu i programu* predlažu se i novi modeli, a temeljni model jest tzv. »celebratio catechetica«, odnosno katehetsko slavlje. Okosnica i sadržaj odvijanja jest ono što Crkva čini-slavi, to jest liturgija, liturgijska godina. Dan Gospodnji sa svim bogatstvom svojega sadržaja (liturgijska čitanja i dr.), sakramenti odnosno obredi, bit će temeljni sadržaj nove dobne kateheze. Tako, uz ostalo, neće biti ponavljanja ili »preklapanja« sa školskim vjeronaukom već će, na liniji komple-

mentarnosti, dobna kateheza biti nešto novo na sadržajnom i osobito doživljajnom planu.

U nastojanju oko promjene »dobne kateheze« valja ozbiljno voditi računa o tome da je ona ne samo inicijacija u vjeru, u slavlje sakramenata, već i nužno uvođenje u kršćansku zajednicu. Stoga novi *Plan i program* predlaže uključivanje djece i u tzv. »posebne zajednice ili žive vjerničke krugove«. Drugim riječima, predlaže se uključivanje djece i mladih u neke »pokrete, gibanja, zajednice, neko činjenje«. To znači da čak po prvoj pričesti, a posebice poslije potvrde, djeci i mladima treba dati mogućnost da se negdje uključe, da nešto rade, da stvaraju.

Uključivanjem djece u »zajednice ili skupine odraslih« tamo gdje je moguće (biblijska zajednica, liturgijska zajednica, karitativna zajednica itd.) uputno je i s pedagoškog i s eklezijalnog stajališta. U prvom redu, djeca i mladi imaju mogućnost učenja i rasta zajedno s odraslima. Tako se otupljuje tzv. »generacijski jaz«. S druge strane, djeca i mladi doživljavaju župnu zajednicu kao »veliku obitelj« u kojoj su svi jednaki i prihvatni. Dakako, ovo će zajedništvo u pojedinim okupljanjima moći rezultirati daleko većim doživljajem zajedništva i na nedjeljnoj euharistiji.

Valja, na kraju, reći da se vjera danas odgaja više kroz susret s kršćaninom svjedokom, koji »priča« o onome što mu se je dogodilo tj. kako je povjerovao i što ga usrećuje. Stoga nije dovoljno da se nekome kaže što treba vjerovati. Primat iskustva, karakterističan za naše vrijeme, jer za mnoge je istinito ono što mogu iskusiti, predstavlja izuzetno pogodan teren za prenošenje vjere, već kada je riječ o djeci i mladima, bez čega nema prave inicijacije.

4. PRIMAT RADA S ODRASLIMA

4.1. Stvaranje posebnih zajednica ili živih vjerničkih krugova – šansa za katehezu odraslih

Činjenica je da se u pastoralnom radu susrećemo s naglašenim religioznim infantilizmom velikoga dijela odraslih vjernika. O tome su održana brojna predavanja i napi-

sani mnogi članci. Međutim, u praksi se nije puno odmaklo. Štoviše, zbog nepripremljenosti voditelja i otpora samih odraslih, koji nisu spremni na promišljanje svoga vjerskoga života, u najvećem dijelu župnih zajednica nema organizirane župne kateheze premda je sve jasnije da je ona glavni oblik kateheze.¹⁰ Vjernici se moraju suočiti s ideološkim pluralizmom u kojem se ne može računati samo na čistu tradiciju i povoljne društvene okolnosti da bi se sačuvala vjera. Naprotiv, oni moraju osobno utemeljiti svoju vjeru, odnosno objasniti zašto su vjernici i zašto žive kršćanskim životom.

Uza sva pozitivna iskustva koja se mogu vidjeti unutar duhovno-molitvenih pokreta i okupljanja odraslih u okviru posebno organiziranih grupa, ipak treba reći da su to više ili manje » rijetki i izdvojeni slučajevi«. Uglavnom se radi o vjernicima skupljenima iz raznih sredina, koji su u dobrom dijelu slučajeva »napustili« svoju župnu zajednicu. Velik dio vjernika ipak nije »zahvaćen«.

Nastaje pitanje: kako pokrenuti konkretnu župnu zajednicu odnosno kako ostvariti okupljanja odraslih unutar njihove župne zajednice u vidu produbljenja vjere, jačanja zajedništva i rasta u svijesti svjedočenja i poslanja? Na djelu je veliko pomanjkanje svijesti o crkvenosti, odnosno pripadnosti Crkvi kao zajednici Kristovih vjernika, a time i odgovornosti za poslanje na koje Crkva poziva. Mnoge naše župne zajednice svele su se na vrlo malen broj angažiranih vjernika, dok se glavnina drži po strani. To je pitanje koje najviše muči sve pastoralne djelatnike, župnike i ostale suradnike, među kojima svakako i župne katehete. Činjenica je, naime, da su mnogi pozivi odraslih na susrete, počev od roditelja, ostali bez odziva ili završili na malom broju. Potrebni su veliki pomaci. Prije svega valja uzeti u obzir da je suvremeni čovjek osjetljiv na »cjelovitu prihvaćenost«, odnosno da nije voljan dolaziti samo na neke »tečajeve« gdje se jedino uči. On traži cjelovitiju zahvaćenost odnosno zajedništvo u kojemu je prihvaćen »bez interesa«, gdje će se ozbiljno uzimati u obzir njegovo iskustvo, s problemima i nadama, sjenama i svjetlima.

Na toj crti jest i prijedlog stvaranja »manjih zajednica ili posebnih vjerničkih krugova«

koji će biti u isto vrijeme i samostalni i povezani, gdje ne postoji razlikovanje po spolu, dobi, kulturi, društvenoj razini ili crkvenom pozivu. Polazimo, naime, od pretpostavke da je župa bitno u službi sabiranja i okupljanja Crkve, ali kao višeoblične zajednice. Ivan Pavao II. ističe¹¹ da predvoditelji Crkve trebaju potaknuti usklađivanje župnih struktura, iskoristivši mogućnost što je dopušta i Kanonsko pravo, promičući naročito sudjelovanje laika, gdje bi se vjernici mogli uzajamno hraniti Božjom riječi i iskazati se u služenju i ljubavi.

Prijedlog *Plana i programa* nove župne kateheze ide u tom smjeru, predlažući formiranje tzv. »posebnih zajednica« ili »živih vjerničkih krugova«, u kojima će, već prema određenim afinitetima, biti mjesta i za učenje, za slavljenje i djelovanje iz vjere. Nasuprot velikim tendencijama povlačenja u sebe, odnosno individualizma, cilj je novog stila župne kateheze razvijanje svijesti o potrebi okupljanja, zajedničkog hoda i rasta u vjeri.

Ulaženje u Crkvu, život u Crkvi, odnosno rast u svijesti crkvenosti treba promatrati kao posredništvo u pomoći da netko postane subjekt vjernik. Radi se o uranjanju određenoga subjekta u »kupku realnoga života Crkve«, tako da mu se pomogne da »uživo« iskusi pripadnost Crkvi, koja mu pomaže da postane »subjekt-vjernik«¹². Isto tako, pripadati nekoj instituciji ili zajednici, nekoj grupi, nije više pitanje tradicije već izbora i to izbora koji se može u svakom momentu promišljati ili mijenjati.

Oslonjeni jedni na druge, osnaživani iskustvom vjere pojedinačani članovi određene posebne zajednice mogu biti pravi »kvasac« za cijelu župnu zajednicu, posebice za one koji su na putu udaljavanja ili odlaska u distancu. Takve zajednice imaju šansu da promiču formaciju i sazrijevanje života u Duhu Krista uskrsloga, da razviju razumske temelje vjere, nađu odgovore na pitanja koja po-

10 Usp. *Opći direktorij za katehezu*, KS, Zagreb 2000, br. 59.

11 *Christifideles laici*, br. 26

12 F. PAJER, *Testimonianza e iniziazione*. Due appuntamenti per l'insegnamento religioso e la catechesi, u: »Il Regno« 45(2000) 863, str. 449.

stavlja ljudi našega doba, a pogotovo da se pripremaju za prihvaćanje odgovornosti u djelovanju u Crkvi i u društvu.¹³

Formiranje takvih manjih posebnih ili katehetskih zajednica ovisit će o potrebama i ritmu rasta pojedine župne zajednice. Neke zajednice moguće su u gotovo svim, pa i najmanjim, zajednicama. Drugim riječima, valja biti otvoren mnogoobličnim okupljanjima, oslušujući potrebe i prijedloge zajednice. Među posebne zajednice koje valja stimulirati svakako treba ubrojiti *biblijsku zajednicu, liturgijsku zajednicu, obiteljsku zajednicu, karitativnu zajednicu, duhovno-molitvenu zajednicu, zajednicu kršćanske kulture duha* i dr. Ono što je ovdje od posebne važnosti jest određena fleksibilnost, bez takvog strukturiranja koje bi bilo svrha samome sebi. Naprotiv, pojedine zajednice ili skupine nastaju po dogovoru, na temelju određenih potreba župne zajednice. Odvijanje susreta prema katehetskom modelu »celebratio catechetica« predviđa ne samo momente učenja već i molitve-slavlja te planiranja katehetskih zadaća unutar župne zajednice i šire.

Okupljanjem takvih zajednica na djelu će se pokazati da je župna zajednica »subjekt i objekt« kateheze, to znači u isto vrijeme ona koja katehizira druge, ali je i sama katehizirana. Takva okupljanja ne mogu ostati bez odraza na cjelokupni život zajednice, što će se ubrzo vidjeti u raznim inicijativama u velikom »orkestru« koji je župna zajednica, gdje svaki član orkestra – instrument svira svoju dionicu, udružujući se na kraju u doživljaj skladne simfonije, u crkvenom smislu posebno počev od liturgije Dana Gospodnjega pa sve do raznih pothvata koji se očekuju od župne zajednice. A da to ne ide bez upornih i napornih vježbi, nije potrebno tumačiti. Male zajednice su upravo veliko vježbalište kršćanskoga života. Kakvog bi odraza ovakav koncept mogao imati na uvođenje djece i mladih, kao i onih »dalekih« od Crkve, također nije teško zamisliti. Tako bi se župna zajednica pretvarala u »mnoštvo osvjedočenih« koje će snažno privlačiti nove članove. Presudno je pitanje hoće li kršćanin onome koji ga pita nešto o vjeri pružiti katekizam ili ga, poput Isusa, pozvati da dođe i vidi gdje se okupljaju, što rade i kako se

osjećaju. Ovako »uzgibani ribnjak Siloe« imao bi moć »ozdravljanja« svih onih koji u njega uđu. To ne može ostati bez odraza i na naše najmanje, djecu i mlade koje pozivamo na župnu katehezu, umjesto da župna dvorišta i dvorane nalaze uglavnom prazna, a nedjeljom mali broj, uglavnom starijih, vjernika ukočenu i neshvatljivu liturgiju, s nerazumljivim govorom, nakon koje se svatko brzo povlači.

4.2. Presudna uloga župne koordinacije

Koliko god je važno inzistirati na uključivanju što većeg broja suradnika, osobito vjernika laika, u ostvarivanje župne kateheze, ipak presudnu ulogu ima svećenik – župnik kao prvi koordinator i odgojitelj u vjeri. Drugi vatikanski sabor, u dekretu *Presbyterorum ordinis*, veli: »Zato na svećenike kao odgojitelje u vjeri spada da se sami ili preko drugih brinu da pojedini vjernici budu u Duhu Svetomu dovedeni do toga da razvijaju vlastiti poziv po Evanđelju, do iskrene i djelotvorne ljubavi i do slobode kojom nas je Krist oslobodio. Mala će korist biti od ceremonija, makar i lijepih, ili od udruženja, pa bila i cvatuća, ne bude li sve to služilo odgajanju ljudi da postignu kršćansku zrelost.¹⁴

To znači da u novom strukturiranju župne zajednice presudnu ulogu igra župnik zajedno sa svojim suradnicima. Još dalje, tu je prvenstvena uloga i župnog pastoralnog vijeća, kao pomoćnika i promotora novoga načina inicijacije u vjeru i život kršćanske zajednice. Svako župno vijeće mora se zapitati gdje vidi neodložive naglaske svoga rada: vidi li ih ponajprije u jačanju življenog svjedočenja vjere, ufanja i ljubavi u zajednici? Otuda potreba da se na početku pastoralne godine sve strukture i čimbenici, dakle župnik i suradnici, župno vijeće i zauzetiji kršćani, okupe da rasprave pastoralni plan i program. Dakako da bi sve bilo drugačije kada bi svi oni dobili *Plan i program* župne kateheze prema novom poimanju župne zajednice, da ga prouče i da se »pronađu« u tim zadacima.

13 *Opći direktorij za katehezu*, br. 175.

14 *Presbyterorum ordinis*, br. 6.

U ovoj prementalizaciji svih odgovornih, počev od župnika i svih ili barem zauzetijih župljana, posebno mjesto zauzimaju suradnici – župni katehete. Tu predstoji veliki zadatak profiliranja. Za to nije dovoljan vjeroučitelj u školi, uza sve to što je njegova suradnja dragocjena i potrebna. Za župne katehete potrebna je drugačija priprema, jer djeluju na drugom polju i imaju sasvim specifične ciljeve. Štoviše, moraju biti još kreativniji.

Župni katehete se moraju školovati, jer će njihov udio biti presudan. Pritom valja napomenuti da su potrebni oni koji neće »intelektualizirati«, a niti površni (pobožnjački) fanatici (čak iz nekih pokreta), u svakom slučaju vjernički necjeloviti ljudi. Trebaju nam oni koji će biti kadri sudjelovati u projektu stvaranja nove župne zajednice, na koncilskim postavkama, sa zdravom crkvenošću i pobožnošću. Zato *Opći direktorij za katehezu* traži otvaranje »škola za župne katehete« pri našim crkvenim učilištima, u biskupijama ili većim dekanatima¹⁵. Smatram to gorućom potrebom u našoj Crkvi, štoviše jamstvom uspjeha projekta župne kateheze i uopće obnove naših župnih zajednica. Tko bi bio kandidat za župnoga katehetu?

- postojeći vjeroučitelji u školi koji za to imaju afiniteta, od kojih će neki raditi dijelom u školi, a dijelom u župi ili barem koji sat u župi;
- samo oni koji će se tome posvetiti nakon studija
- školovaniji i angažiraniji župljani, počev od studenata i mladih, kojima je dakako potrebna jača priprema. Teško je prihvatiti činjenicu da se studenti, koji su od »zajednice mnogo dobili«, što se tiče katehetskoga poučavanja, odvajaju od zajednice, umjesto da daju svoj prilog u predvođenju grupa, skupina ili posebnih zajednica u župi.

Da bi ovaj projekt zaživio, potrebno je izraditi poseban *Direktorij* – Pravilnik župnih

zajednica, s posebnim naglaskom na župnoj katehezi na novim postavkama. Ne radi se samo o obnovi župne kateheze već u isto vrijeme i o novom licu župne zajednice. To je zadatak koji uključuje sve čimbenike. Bez toga projekta nema budućnosti ni školski vjeronauk, ako se odvojiti od Crkve. Ako se župna zajednica ne obnavlja, u što će se djeca i mladi uvoditi? Oni će prije ili kasnije završiti u distanci.

U isto vrijeme župna zajednica se uključuje u projekt evangelizacije škole, i to kroz praćenje i podršku vjeronaučnog rada, sudjelovanje u nekim pothvatima škole te kroz kritičku prisutnost u odnosu na neke tendencije laičke ili tzv. neutralne škole koja razvijanje religiozne dimenzije ne smatra nečim konstitutivnim školskome programu.

5. UMJESTO ZAKLJUČKA

Na temelju iznesenoga slijedi da uspjeh župne kateheze ovisi o otvaranju višeobličnim okupljanjima i specifičnim modelima koji smjeraju prema stjecanju autentičnog iskustva vjere i urastanju u Crkvu kao »communio«, o svijesti građenja zajedništva i prihvaćanja poslanja. Uz tzv. »dobnu katehezu« nužno se uspostavlja kateheza odraslih, štoviše ona ima prednost. Međutim, za ostvarivanje takve kateheze potrebno je predložiti modele koji će se temeljiti na svijesti zajedništva, pa otud i potreba stvaranja manjih posebnih ili katehetskih zajednica. Predložen projekt neće uspjeti ako župne zajednice ne budu razmišljale o pripremi animatora za takva okupljanja. Tako se stvara i raste svijest da je cijela župna zajednica subjekt i objekt kateheze, nositelj projekta nove evangelizacije, a time i »novoga lica Crkve«.

15 *Opći direktorij za katehezu*, br. 248-252.